

האתגר הרב-זירתי: להחזיר את ההרתעה, להימנע מההסלמה

01.10.2023 | מאיר בן שבת written by

"איננו רוצים בהסלמה ואיננו שואפים ללחימה, אך אם נידרש לכך לא נהסס לפעול בעוצמה" זוהי תמציתו של המסר שביקש שר הביטחון, יואב גלנט, להעביר להנהגת חמאס ברצועת עזה, בדברים שאמר השבוע במלאת 50 שנה למלחמת יום הכיפורים.

ברקע לאזהרה זו הִהסלמה באירועי החיכוך ובהתפרעויות בגדר הגבול בין ישראל לרצועת עזה, בהכוונת חמאס. בזמן שגלנט נאם, הפיץ השב"כ עוד אחת מהודעותיו שהפכו להיות חלק משגרת חיינו. הפעם על חשיפה של התארגנות טרור, שפעלה בשטחי ישראל ויו"ש ותכננה לבצע פיגועים. במקרה הזה, גורמים איראניים הנחו אותם.

הודעה זו נחתה על שולחנות מערכות התקשורת עוד בטרם יבשה הדיו מרצף ההודעות בחודש האחרון. קדמו לה: הודעה על תפיסת נפצים וחומר נפץ תקני במעבר כרם שלום, במהלך ניסיון להבריחם לשטחי יו"ש, כנראה על ידי גורמי חמאס בעזה; דיווח על חשיפת התארגנות שהיתה מעורבת בהברחת אמצעי לחימה מירדן לשימוש גורמי טרור ביו"ש; ופרסום חשיפתה של רשת מבריחים בישראל, שפעלה בשירות חיזבאללה ובין השאר היתה אמורה לקלוט אמצעי לחימה מתוצרת חו"ל ולהעבירם לשימוש גורמים שונים בשטחנו.

בלי הרפתקאות

מקבץ ההודעות הללו, שאינו כולל עוד אירועים רבים הנתפסים כחלק משגרת הבט"ש, ממחיש את גודל האתגר המיידי שעימו מתמודדת מערכת הביטחון. יריביה של ישראל משקיעים מאמצים רבים כדי לבנות תשתיות טרור, לציידן באמצעי לחימה מגוונים ולהכין אותן לביצוע פיגועים ולמשימות נוספות.

המאמץ מתקיים בערוצים שונים ע"י גורמים רבים: איראניים, פעילי חיזבאללה, פעילי חמאס וג'יהאד. הוא מנוהל מכמה זירות: לבנון, ירדן, עזה, יו"ש, מול פלשתינים מיו"ש ומעזה, וגורמים מערביי ישראל. כל זה קורה נוסף על יוזמות מקומיות ופיגועי השראה שלא מתרחשים בהכוונה ישירה של הגורמים הממוסדים, אך מושפעים מההסתה ומהאווירה הכללית שהם מבקשים ליצור.

הצהרת גלנט משקפת את האינטרס הישראלי להימנע מהסלמה. אכן, כל עוד הדבר איננו הכרחי, אין לישראל עניין להיכנס להרפתקה צבאית ברצועת עזה או בלבנון. התוחלת של עימותים צבאיים מוגבלים בזירות הללו לא בהכרח מצדיקה כיום את מחיריהם, במישור הביטחוני, הכלכלי והמדיני. לכך יש להוסיף שהסטת הקשב והאנרגיות לזירות הללו תבוא על

חשבון המאמצים הנדרשים ביחס לאיראן, ולכל הפחות לא תסייע לקשרים האזוריים שנרקמים בעת הזו.

את זאת מבינים גם באיראן, בעזה ובלבנון ומכאן האתגר הניצב בפני הדרג המדיני בישראל: איך למנוע מהיריבים לפרש את מערכת השיקולים הזו של ישראל כשעת כושר עבורם. ובשפה אחרת: איך לגרום להם לרסן את פעילותם, מבלי להיגרר לעימות צבאי.

המדיניות הביטחונית נשענת על ההרתעה הבסיסית בין ישראל ליריביה. על זו נוספת שכבת מאמצים להגנה, למניעה ולסיכול, ומנופים לא אלימים כדוגמת לחץ כלכלי או מדיני.

מאמצים אלה משיגים אפקטיביות לא נמוכה, אך לא מספיקים כדי לפגוע במוטיבציה ולחזק את ההרתעה. יתרה מכך, המאמצים מופנים בשגרה מול סכנות מיידיות ולא נגד יכולות ותשתיות בעזה או בלבנון.

גם תועלתם של מנופים מדיניים או כלכליים מוגבלת למדי כשמדובר בעזה או בלבנון. מערכת השיקולים של היריבים אמנם אינה מתעלמת מהאינטרסים בתחומים הללו, אך היא מניחה שהשימוש הישראלי בכך יהיה מוגבל בזמן או בהיקף, ולכן האפקטיביות שישראל משיגה בכלים אלה מוגבלת למדי, בלי קשר למציאות הנוכחית.

בחינה מחדש

טוב תעשה מערכת הביטחון אם תבחן מחדש את תפיסתה ביחס למאזן הרווח וההפסד מהכנסתם לישראל של אלפי עזתים מדי יום, במיוחד לנוכח הרצון של בכירי חמאס בעזה להלהיט את הטרור ביו"ש וממנה. על כל פנים, לא מכך תבוא התשובה לדילמה הישראלית.

מה ניתן עוד לעשות כדי לחזק את ההרתעה ולגרום לראשי הנחש לכבוש את תיאבונם מול ישראל? מבלי להיכנס לפרטים, דומני כי נכון להגביר את המאמצים ההתקפיים של ישראל בפרופיל נמוך. בראש ובראשונה כנגד מחוללי הטרור. הסיכונים בדרך פעולה זו ברורים ולכן יש להיערך גם להידרדרות אפשרית, אך התועלת ההרתעתית ממנה אינה מוטלת בספק.

התפרסם לראשונה בישראל היום, בתאריך 01.10.2023.